



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros  
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De  
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

**Schlüter, Georg**

**Augustæ Vindelicorum, 1702**

§. 3. Quale jus in Sponsis nascatur ex Sponsalibus legitimè contractis?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

nec calicem ob annexam consecrationem.

179. Cum autem fieri possit, quod aliquis, *tanquam iniuste resiliens*, apud Iudicem denuntietur, & moveatur quæstio, quis in eo casu sit Iudex competens? dicendum est, si pro causa resiliendi allegatur *actus invaliditas*, & moveatur quæstio *de valore Sponsalium?* cognitionem causæ pertinet ad solum Iudicem Ecclesiasticum. Nam causæ matrimoniales, in quæstione valore concernente, sunt juris Ecclesiastici, ut dicemus infra; si autem dubitetur, an causa resiliendi sit, an non sit sufficiens ad licitè divertendum? causæ cognitio pariter spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, cum agatur de vinculo annexo causæ spirituali, & peccato vitando in materia spirituali: si deniq; agatur de solo facto, vel executione obligationis, procedere potest Iudex tam Ecclesiasticus, quam laicus, seu secularis; sicut cogit ad aliorum contractuum fidem non violandam; ita Sanchez *cit. n. 9.*

180. Advertendum autem, causam matrimonii nunquam transire in rem iudicatam, per c. *lator. 7. de sentent. & re iudicat.* ubi quæstione mota contra matrimonium; ambò minus rationabiliter fuerant separati; quæ separatiõis sententiã non obstantè, Alexander III. rescripsit: nolentes matrimonia canonicè contracta levitate quãdam dissolvi, mandamus, quatenus, si vobis confiterit eos *per iudicium Ecclesiæ non fuisse legitime separatos, Ecclesiã, deceptam, ipsos faciatis, sicut Virum & Uxorem insimul permanere.* Ubi nota verba: *Ecclesiã deceptam*, quibus insinuat, in ferenda sententiã *super quæstione facti*, quod falsã suggestione affirmatur, aut negatur, *Ecclesiã falli posse.*

181. Idem colligitur ex c. *Tenor. 10. eod.* ubi Clemens III. contra sententiã Episcopi Teutini, cui causã matrimonii, quæ vertebatur inter R. & M. mulierem, commissã fuerat, quã R. ab impetitione mulieris absentis absolutus fuerat, itã statuit: quia igitur mulier suos testes offert ad probandum, quod idem R. eã delponsationis annulo publicè subarrasset, & tu, quid super his agere debeas, postulas edoceri: ideo inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod (non obstantè illicitã absolutiõne, quam Episcopus fecit) in  
Tom. IV.

causa procedas, eidem R. sub pœna excommunicationis arctius interdicens, ne ad eã, quam superinduxit, accedat prius, quam fuerit causã decisa. Erratio est, quia voluntas partium non potest præjudicare vinculo sacramenti *c. fin. de transact.*

182. Quia tamen quandoque contra sententiam latam in causa matrimonii, contra sententiam talem agitur, quod lata sit ad solam unius conjugum confessionem, asserentis contrarium, dubitatur, an ejusmodi sententiã revocari possit, aut debeat? Respondetur autem negativè, non esse revocandam; sed est standum, donec legitime de illa doceatur, prout rescripsit Clemens III. in c. *Consanguinei. II. de sent. & re iudicata*: Consanguinei Latricis presentium, sicut tuis literis intimasti, compaternitatem inter ipsam, & virum suum, legitime probaverunt, ita quod inter eos sententiã divortii protulisti: prædicta vero E. cum sit tibi postmodum confessã, quod ejus commater in veritate ante sententiam non fuisset, sed post separationem compaternitatem cum eo contraxit, & tandem ad secundas nuptias convolvit: fraternitati tuæ respondemus, quod *propter solam confessionem mulieris* non est recedendum à sententiã per iudicium Ecclesiæ rationabiliter promulgatã, nisi legitime in contrarium probaretur.

Ex præmissis sequitur, licet sententiã 183. lata in causa matrimonii nunquam eat in rem iudicatam, sententiã tamen latam contra Sponsalia de futuro, transire in rem iudicatam, nec posse retractari; quia, sicut ex consensu partium *expresso* possunt dissolvi Sponsalia, per c. 2. h. t. sic etiam possunt *ex tacito*, quando scilicet causam Sponsalium in iudicio agunt L. 3. ff. *de rebus creditis*. Tunc enim consensus tacitus præsumitur. c. *quoniam, de Re iudicat.* & L. *Ab eo, C. Quomodo, & quando.* Sic González ad c. 2. *de Sponsal. n. 7.*

§. 3.

*Quale jus in Sponsis nascatur ex Sponsalibus legitime contractis?*

184. Ex dictis constat, quod Sponsalia de futuro, legitime contracta, in Sponsis producant primò jus iustitiæ, vi cuius alter alteri obligatus sit ad futurum matrimonium debito tempore contrahendum, obli-



obligatione non tantum naturali, sed etiam civili, nisi expressè sit limitata ad obligationem ex sola fidelitate. 2. datam obligationem esse sub peccato gravi, nisi aliter obligare se se intenderint contra-hentes: potissima nunc quaestio est, an producant tale jus iustitiæ in illis, vi cuius Sponsorum concubitus cum alio, sit adulterium? Resp. negativè, quantum est de jure canonico. Nam adulterium est *alieni thori violatio*, & propriè committitur *in nuptam*, vel *conjugatam*, ut ponit communis definitio apud Thom. 2. 2. q. 154. a. 8. in corpore, & habetur in cit. c. *lex illa*. 36. q. 1. sed fornicatio cum Sponsa alterius non est violatio alieni thori, hoc est, thori alteri jam concessi, (hoc enim fit per nuptias celebratas, & actuale traditionem corporis; non verò per Sponsalia de futuro) neque committitur in nuptam; ergo: de jure tamen civili censent aliqui, talem concubitus esse adulterium; sic sentire videtur Pontius l. 12. de Sponsalibus, c. 6. n. 8. sed & hoc negandum est; quod enim eo jure dicitur, intelligitur solum quoad effectum accusandi ad vindictam; & ratio clara est, ex definitione adulterii, jure etiam civili recepta, quam non recipit concubitus cum aliena Sponsa de futuro.

185. Altera quaestio est, an (licet concubitus Sponsi, vel Sponsæ cum alia, vel alio, non sit adulterium) dicat tamen *circumstantiam* in confessione specialiter explicandam? Triplex est sententia. 1. negat cum Covar. 4. decret. p. 1. c. 1. n. 14. altera affirmat cum Castropalao. D. 1. de spons. p. 7. n. 4. tertia est media quam tenet Sanchez l. 1. D. 2. n. 6. docens, affirmativam respectu Sponsæ, & fornicantis cum ea: non autem, respectu Sponsi, & fornicantis cum ipso.

186. Hanc sententiam Patris Sanchez vocat *ridiculam* Pontius l. 12. de Sponsalibus c. 6. n. 8. volens, hanc obligationem esse æque in Sponso fornicante, ac in Sponsa: sed si benè perpendisset rationem Patris Sanchez, credo, quòd de tanto Doctore mitius fuisset locutus. *Sponsam obligat* P. Sanchez, quia fornicando cum alio, probabilissimo periculo se exponit, quòd gravidum ventrem afferet Sponso, quinatam inde prolem, putans suam, cogetur alere; quam injuriam, seu damnum, non affert suæ Sponsæ Sponsus fornicans cum alia;

& propter hanc circumstantiam docet Sanchez ejusmodi fornicationem in confessione explicandam, licet non sit adulterium.

Cæterum, mihi probabilior est sententia, quæ titulo sponsalium neutrum obligat, secluso damno, quod eveniret innocenti. Nam fornicando cum alio, nihil agitur *contra fidem in Sponsalibus datam*; ergo talis fornicatio *ex titulo Sponsalium* non contrahit novam malitiam, specialiter explicandam in confessione, loquendo de malitia specie diversa; nam circumstantia solum aggravans, non est sub obligatione confessionis, ut docui in tract. de Sacramento poenitentiae. antec. prob. quia cum tali fornicatione stat traditio corporis de futuro ad conjugalem usum, pro quo fides in Sponsalibus data est. Quare alteri concedendo usum sui corporis de facto, licet non de jure, nihil agitur contra Sponsalia, seu datam fidem, quæ Sponsi promittunt sibi mutuo, *se duros alteri de futuro jus sui corporis, ad usum conjugalem, quoad substantiam*. Unde talis fornicatio non est violatio Sponsalium strictè; sed solum, latè, quatenus innocenti præbet fundamentum à Sponsalibus justè resiliendi. Sed nec est exponenda *ratione damni*, quia casus ponit, nullum evenire innocenti; nec etiam *ratione injuriæ*; quia vi juris, quod Sponsus habet ex solis Sponsalibus; hoc non prohibetur, ut ostensum est; Ergo.

Per hoc autem, quòd leges innocenti concedant jus accusandi Reum hujus delicti ad vindictam, non solum, illum qui matrimonium, sed etiam qui *Spem matrimonii*, hoc est, Sponsalia de futuro violat, intentum non evincitur; quia per fornicationem Sponsalia de futuro non violantur, ut dictum est; de crimine autem accusare licet alterum, licet nullum jus accusantis per illud læsum sit. Et quamvis sit contra iustitiam, *uti re, alteri jure debita usu nocivo*, quando talis usus alterum impedit ab usu ipsi jure debito; Sponso tamen hoc non fit, si Sponsa fornicatur; quia per hoc non impeditur Sponsus, ut de futuro sibi constituarur, seu tradatur jus in corpus Sponsæ ad usum conjugalem, *quoad substantiam*, quæ sola traditio, vi Sponsalium, illi jure debita est, ergo: ne autem Sponsa ex alieno concubitu Sponso

affe-



afferat uterum gravidum, vel hujus periculo proximo se exponat, non prohibet fides sponsalicia de futura corporis traditione; sed iustitia, quæ prohibet, alteri per se damnum afferre. Et ideo in ejusmodi casu solum *injustitia* exponenda foret, si quæ innocenti, ex tali alterius lapsu, eveniret, quin sit obligatio aperiendi *circumstantiam Sponsalium*. Hanc enim injuriam deberet explicare, esto fornicata esset ante Sponsalia, & deinde prolem ex alio conceptam afferret alteri, qui contracto post ejus delictum cum ea matrimonio innocenter putaret suam.

Pro eo, quod quidam ex jure civili afferunt, *rem habere cum alterius Sponsa, esse adulterium*, ex L. *Uxor. 13. C. ad leg. Jul. de adulteriis*, ubi dicitur: *Div. Severus, & Antoninus rescripserunt, etiam in Sponsa hoc idem vindicandum*; quia neque matrimonium qualecunque, neque *spem matrimonii* violare permittunt; ubi aperte de Sponsalibus de futuro sermo est. Nam Sponsalia de presenti, non spes matrimonii, sed *matrimonium* ipsum dicuntur; responderetur, hinc aliud non haberi, quam concedi vindictam sponso, non ratione *adulterii* (cùm in dato casu nullum sit) sed ratione sibi illatæ aliqualis injuriæ ex quadam infamia, per Sponsæ flagitiosam sui prostitutionem, redundante in sponsum. Unde ibi *fornicatio sponso* dicitur *adulterium*, non in re, ut ostensum est; sed solum quoad effectum juris, concedentis facultatem accusandi Ream, ad vindictam.

189. Basilus Pontius rursus carpit Patrem Sanchez, ac prorsus immeritò illum erroris arguit, dicens: *errat autem turpiter P. Thomas Sanchez*, cùm in dicta lege nomine *sponsa* intelligit *desponsatam per verba de presenti*. Hoc sanè immeritò imponit Pontius tanto Viro. Quando enim nomine *sponsa* intelligit *desponsatam de presenti*, non loquitur de Lege. 13. quam adducit pro prima probatione sententiæ volentis per concubitum sponsæ cum alio, committi adulterium; sed loquitur de secunda probatione ejus sententiæ, desumpta ex lege. 1. quæ Hispanico idioma adducta in terminis loquitur de *desponsata cum altero*; ubi verissimè nomine *sponsa* intelligitur alteri *desponsata de presenti*, nondum cognita, ut evidenter patebit cuili-

bet, legenti P. Sanchez in loco, quem ex illo allegat Pontius, nimirum l. 1. *hic D. 2. n. 3.* ubi respondet ad illas probationes relatas ibid. n. 1.

## §. 4.

Quos juris effectus producant Sponsalia de futuro?

Resp. quòd duos, qui potissimùm considerantur; primus est, quòd in quolibet sponso inducant impedimentum impediens, non autem dirimens matrimonium cum alia, vel alio, non dissolutis legitime sponsalibus prius initis. Nam, stantibus sponsalibus cum Berta, *matrimonium contrahere cum alia*, est contra fidem datam Bertæ consequenter illicitum; ergo Sponsalia de futuro cum una impediunt matrimonium cum alia, nisi prius ritè dissolvantur. Quare licet contra fidem datam primæ sponsæ, contrahens per verba de presenti, *valide* contraheret; *illicite* tamen ageret, & ad injuriam illatam primæ compensandam, etiam à Judice compelli posset. Alter Sponsalium effectus est, quòd producant impedimentum dirimens matrimonium contrahendum à quolibet sponso cum consanguineis alterius, quòd vocari solet *impedimentum publicæ justitiæ*, seu *honestatis*; ex eo sic dictum, quòd regulariter minus decens, ac justum videatur, ut sponso in uxorem habeat sponsæ suæ consanguineam; vel sponsa in maritum consanguineum sui sponsi. Nam, cùm in *contrahendis matrimoniis attendi debeat, non tantum, quòd licet, sed etiam, quòd justum est, seu decet*. L. *semper ff. de Ritu Nupt.* ideo Ecclesia illam propinquitatem ex Sponsalibus descendente, impedimentum matrimonii *valide* contrahendi constituit, & nomine *justitiæ*, seu *honestatis* publicæ insignivit; præsertim, ut caveret mala, quæ non raro nascebantur ex eo, quòd consanguineus sponsi, hujus sponsam, sibi in uxorem præriperet.

Prima igitur quæstio est, quid sit impedimentum publicæ honestatis? Resp. quòd sit *propinquitas*, ex sponsalibus *proveniens*, vim dirimendi matrimonium *trahens ex Ecclesiæ constitutione*. Sic Pyrrhus Corradus in *Praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 1. n. 32.* clarius dicitur: *propinquitas personarum*